

Representantforslag 39 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Elisabeth Aspaker og Bent Høie

Dokument 8:39 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Elisabeth Aspaker og Bent Høie om å sikre at flere aktører kan analysere DNA i straffesaker for å sikre bedre rettssikkerhet og kvalitet i etterforskning av kriminalitet

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne har gjentatte ganger tatt til orde for at flere aktører skal kunne analysere DNA til bruk i straffesaker. Dette har blitt foreslått for å sikre bedre rettssikkerhet og kvalitet i etterforskningen. I flere år var det et bredt politisk flertall som la vekt på behovet for at det etableres et alternativt miljø i Norge innen slik analyse. I løpet av snart åtte år med flertall har den sittende regjeringen valgt å ikke legge til rette for at dette kan finne sted, ved å holde fast på at Folkehelseinstituttet (FHI), tidligere Rettsmedisinsk institutt (RMI), ikke trenger konkurranse eller reelt innsyn i sin virksomhet for å få klarhet i om kvaliteten og effektiviteten er tilfredsstillende. Hensynet til maktfordeling innen denne type analysearbeid er også et moment som bør tillegges vekt. Det vises i denne sammenheng til en rekke spørsmål, interpellasjoner og forslag som forslagsstillerne siden 2005 har fremsatt. I denne perioden har regjeringspartiene bevisst underkjent at eksempelvis et etablert norsk miljø som Gena i Stavanger kunne hatt noe å bidra med, og den lovede satsingen på et alternativt miljø i Tromsø har i realiteten blitt avlyst. Forslagsstillerne er opptatt av at man også finner nye ideer og nye løsninger på dette feltet.

Tidligere behandling av spørsmålet om flere aktører innen DNA-analyse

Siste gang Stortinget behandlet spørsmålet bredt om å legge til rette for å utvikle DNA-analysemonopolet ut fra ønsket om mer rettssikkerhet, raskere analyser og videreutvikling av kompetanse var den 17. januar 2012, jf. interpellasjon nr. 42 (2011–2012). Da var det klart at både Den Norske Advokatforening og politijuristene, som begge er svært opptatt av rettssikkerhet, støttet Høyre-representantenes syn knyttet til behovet for å åpne opp for flere aktører. Det var også klart at sluttrapport til Justis- og politidepartementet fra prosjektet: «Sakkyndighet ved bruk av DNA-bevis i straffesaker», utarbeidet av Universitetet i Bergen, datert 15. juni 2011, ga klar støtte til forslagsstillerne syn. Denne forskningsrapporten ble utført på oppdrag fra Justis- og politidepartementet. Det konkluderes på to vesentlige punkter med at det er manglende endringsdyktighet i de eksisterende offentlige analyseinstitusjonene. For det andre påpeker rapporten at fraværet av mulighet for nye analyser er et problem knyttet til rettssikkerhet. Regjeringens årelange motstand mot å bruke andre enn RMI og FHI – Rettsmedisinsk institutt og Folkehelseinstituttet – har, etter forslagsstillerne oppfatning, siden 2005 vært ideologisk fundert. Det vises i denne sammenheng til behandlingen av for eksempel Dokument nr. 8:61 (2006–2007), Innst. S. nr. 89 (2007–2008), forslag fremmet i forbindelse med budsjettbehandlingene for 2008, 2009 og 2010, Dokument 8:34 S (2009–2010), Innst. 164 S (2009–2010), ved siden av en lang rekke spørsmål sendt Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen har hele tiden avvist å åpne for at aktører med et visst privat eierskap skal kunne analysere DNA i straffesaker, uavhengig av hvilken kvalitet disse har hatt på sine tjenester sammenliknet med FHI/RMI.

På tross av disse faglig tunge innvendingene mot dagens DNA-monopol, og gjentatte initiativ tatt i Stortinget, har regjeringen over tid holdt fast på sin motstand. Under debatten om justisbudsjettet for 2012 uttalte statsråd Grete Faremo at:

«denne nye diskusjonen om en annen gangs kontroll» virket «litt søkt».

Videre uttalte hun:

«Det virker nærmest som et virkemiddel for å sikre private leverandører innpass for å gjøre noe som andre vurderer som faglig unødvendig. Det blir i min verden sløsing med offentlige midler.»

Diskusjonen var på dette tidspunktet ikke ny, jf. alle initiativ som i flere år hadde vært tatt i Stortinget. Eventuell sløsing med offentlige midler er, etter forslagsstillernes mening, at man har brukt flere hundre millioner kroner på en DNA-reform uten at man nå vet om tjenestene har kommet opp på det nivået på kvalitet og effektivitet som må kunne forventes, og som tillates, ikke minst av teknologien. I tillegg er det heller ikke etablert et miljø for nye analyser av politiets prøver. Det skulle etableres i Tromsø, men det har ennå ikke skjedd. Det eneste nye som har skjedd siden 2005, var at en ny statsråd tiltrådte i 2011 og som ga inntrykk av at dette var en ny debatt. Det har vært forslagsstillernes premiss hele tiden, uavhengig av spørsmålet om for eksempel Gena i Stavanger.

Rettssikkerhet og mulighet for ny analyse har i lang tid vært viktig for et samlet storting. Det å ikke benytte uavhengig og kvalifisert fagmiljø blir i Ragna Aarlis bok «DNA-bevis» fra 2011 beskrevet som noe som skjer på bekostning av dem som utsettes for kriminalitet. Det er fordi det ikke legges til rette for å benytte de muligheter som finnes for rask og effektiv etterforskning og mulig oppklaring av kriminalitet. DNA kan være det mest effektive etterforskningsverktøyet, men da må analysene skje raskt og – ikke minst – gi resultater. Norsk politi bør få økt ansvar og

myndighet med hensyn til håndtering av rettsgenetiske analyser. Det tar om lag fem arbeidsdager å analysere enkle sporprøver i England og i Sverige. I London-området er det et krav at laboratoriene oppnår mer enn 95 pst. suksess på å fremskaffe profiler fra enkle prøver. Til nå har regjeringen overfor Stortinget forklart lavere suksessrater og lange analysetider med svakhet i politiets egne rutiner. Hvorvidt RMI/FHI kunne ha gjort et bedre analysearbeid tidligere, har så langt ikke blitt utfordret. Regjeringen har også takket nei til nye og kostnadsfrie DNA-analyser i 20 medieomtalte overfallsvoldtektssaker som ikke ga resultater ved FHI.

Paradoksalt nok har den samme regjeringen, uten prinsipielle motforestillinger, i hele den perioden hvor spørsmålet har vært tatt opp, lagt til grunn at private skal kunne nyttes til langt mer inngripende oppgaver. 22. juli-retssaken synliggjorde hvordan det meste av tilgjengelig ekspertise knyttet til rettspsykiatri er privat, fragmentert og så langt uten et bra nok kontrollregelverk i regi av den rettsmedisinske kommisjon. Forslagsstillerne ønsker nok en gang å utfordre regjeringen på å ta konsekvensene av det et enstemmig storting tidligere har forutsatt at det umiddelbart legges til rette for at flere aktører kan analysere DNA-spor i straffesaker, av respekt for kriminalitetsofre, rettssikkerhet for antatte gjerningspersoner og best mulig kvalitet i straffesakskjeden.

Forslag

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen om umiddelbart å legge til rette for at flere akkrediterte aktører kan analysere DNA i straffesaker, med sikte på å oppnå økt rettssikkerhet og kvalitet i rettspleien.

21. februar 2013